

## Lapin elinkeinoelämä tarvitsee uusia tekijöitä - muuttuviin osaamistarpeisiin löydetään yhdessä ratkaisuja

*Tuija Ohtonen, YTL, vs. johtaja, elinkeinot, työvoima ja osaaminen -vastuualue, Lapin ELY-keskus*

Asiasanat: elinkeinoelämä, työelämän muutos, työpaikat, osaaminen, aluekehitys

Lapin elinkeinoelämä on vahvassa kasvussa, työllisyys on parantunut ja työttömyys vähentynyt jo usean vuoden ajan. Avoimet työpaikat ovat lisääntyneet ja osaavista tekijöistä on pulaa eri puolilla Lappia useissa ammateissa. Viime vuonna Lapin TE-toimistoon ilmoitettiin yhteensä 21 000 avointa työpaikkaa. Työpaikkoja on runsaasti myös lähialueillamme Pohjois-Ruotsissa ja Pohjois-Norjassa.

Lapin talous nojaa metsään, teräkseen, matkailuun, kauppaan ja kaivannaistoimintaan. Näiden lisäksi myönteistä kehitystä ja uusia avauksia on nähtävissä monilla aloilla, esim. testaustoiminnassa. Pk-yritykset ovat investoineet ja yritysten suhdanne-, liikevaihto- ja kannattavuusnäkymät ovat myönteisiä. Meillä Lapissa on hyvät edellytykset olla edelläkävijöitä kasvavien elinkeinojen menestyksessä, esim. kiertotaloudessa. Matkailun vahvaa kasvua edistävät mm. Lapin vetovoima, uudet tuotteet ja palvelut sekä alueen saavutettavuuden parantuminen ja majoituskapasiteetin kasvu.

Uudet työpaikat syntyvät pääosin yrityksiin ja yrittäjyyteen. Yksityissektori vahvistuu myös, kun osa julkisen sektorin työstä siirtyy markkinoille. Työntekijöitä tarvitaan monenlaisiin matkailun ja palvelualojen tehtäviin. Tekijöitä tarvitaan teollisuudessa, kuljetuksessa ja rakennusosalalla sekä malminetsinnässä ja autotestauksessa. Suunnitteilla olevilla bionaloushankkeilla on monille aloille heijastuvia työvoimatarpeita. Työntekijöitä tarvitaan myös julkisella sektorilla ja esim. sosiaali- ja terveydenhuollon työvoiman kysyntä on jatkuvaa.

Osaavien tekijöiden saatavuusongelmat ovat jo uhkana elinkeinoelämän kasvulle. Lapin väestöpohja on kapea ja ikärakenne korkea, eikä tekijöitä ei löydy riittävästi omasta maakunnasta. Työvoimaa tarvitaan eri puolilla Suomea ja kilpailu osaajista on kiristynyt. Ulkomaalaisen työvoiman määrä on kasvussa. Lapilla on vahva positiivinen imago, jota on

tarpeen hyödyntää myös työntekijöiden saamiseksi sekä muualta Suomesta että ulkomailta. Oman maakunnan osaamisen vahvistaminen eri keinoin on tärkeää. Työnhakijoiden ja maahanmuuttajien työllistymisen parantamiseksi on hyödynnettävä kaikki mahdollisuudet.

## Osaavien tekijöiden saatavuuteen vastataan yhteistyöllä

Elinkeinoelämän ja työmarkkinoiden muutos on moniulotteinen ja se vaikuttaa ammatteihin, työn sisältöihin, toimintatapoihin ja osaamisvaatimukseen. Osaamistarpeet muuttuvat mm. uusien tuotteiden ja palveluiden, kansainvälistymisen ja digitalisaation johdosta ja muutokset koskettavat sekä työntekijöitä että yrityksiä ja yrittäjiä. Työntekijöiltä odotetaan vahvaa alan asiantuntemusta, mutta myös moniosaamista, joustavuutta muuttuvissa olosuhteissa sekä asiakaslähtöisyyttä. Uudet yrittäjyyden muodot, esim. kevytyrittäjäyys sekä erilaiset projektiluontoiset työt lisääntyvät tulevaisuudessa. Vuokratyön käyttö on yleistynyt Lapissa. Yritysten osaamistarpeet liittyvät mm. markkinointiin, liiketoimintaan sekä työprosessien kehittämiseen ja laatuun.

Osaamisen ajantasaistamisesta on pidettävä huolta koko työelämän ajan. Ammatillinen peruskoulutus tarjoaa hyvän pohjan osaamisen räätälöimiseksi erilaisten työtehtävien tarpeisiin. Ilman ammatillista peruskoulutusta olevien asema työmarkkinoilla heikkenee. Hyvä osaaminen on työllistymisen kannalta tärkeää, eikä esim. iällä ole niin suurta merkitystä. Monipuolinen osaaminen ja valmius työskennellä myös kotipaikkakunnan ulkopuolella parantavat työllistymismahdollisuuksia.

Osaavien tekijöiden saatavuuden parantamisen toimenpiteisiin sekä muuttuviin osaamisvaatimukseen vastaamiseksi tarvitaan laaja-alaista verkostoyhteistyötä. ELY-keskus ja TE-toimisto suunnittelevat ja toteuttavat toimenpiteitä yhdessä yrittäjien, henkilöstöpalveluyritysten ja koulutuksen järjestäjien kanssa. Hyvänä tukena ovat erilaiset hankkeet, kokeilut ja pilotit. Oppilaitosten rooli on keskeinen työelämässä tarvittavan osaamisen tuottajina.

Toimenpiteistä hyvinä esimerkkeinä ovat yrityksille tehtävien osaamiskartoitusten tulosten hyödyntäminen, oppilaitosten kumppanuussopimukset työnantajien kanssa, opettajien ja opiskelijoiden projektit ja työpajot yrityksissä, omaehtoinen ja työvoimapolitiittinen koulutus sekä ei-tutkintotavoitteiset osaamisen kehittämisen toimenpiteet. Matkailun osajapulaan vastataan monipuolisella keinovalikoimalla. Kemissä ja Kemijärvellä toimivat suurhankkeiden

koulutustyöryhmät, joissa valmistellaan toimenpiteitä valmistelussa olevien hankkeiden tarpeisiin. ELY-keskuksen Digistep -hankkeessa on valmistumassa toimenpideohjelma digitalisaation nykyistä laajempaan hyödyntämiseen. House of Lapland toteuttaa hanketta, jossa Lapin vetovoimaa hyödynnetään osaajien saamiseksi muualta Suomesta ja ulkomailta. Yritysten ja muiden työnantajien tarpeisiin räätälöityjä kokeiluita ja pilotteja toteutetaan eri puolilla Lappia.

Tärkeätä on vastata muuttuviin osaamistarpeisiin yrityslähtöisillä, tuloksellisilla ja ennen kaikkea joustavilla tavoilla. Aluekehittäjien yhteisen ennakointityön merkitys korostuu muuttuvassa toimintaympäristössä. Tarvitsemme myös vahvaa innovaatiotoimintaa sekä Lapin vahvuuksia hyödyntävää älykästä erikoistumista.

Kunnilla on vastuu elinvoiman edistämisessä. Kuntien palvelutaso ja paikkakunnan houkuttelevuus vaikuttavat yritysten ja henkilöiden päätöksiin. Alojen ja ammattien sekä alueen imagolla ja houkuttelevuudella vaikutetaan alueelliseen liikkuvuuteen. Työnantajilla on vastuu työolosuhteiden, johtamisen ja työprosessien hyvästä laadusta. Yhdessä tekemällä voitamme kaikki!

### Lisätietoja ja lukuvinkkejä:

Kaksi kertaa vuodessa ilmestyvä Lapin luotsi <http://luotsi.lappi.fi/lapin-kehitysnakymat1>

Kerran vuodessa ilmestyvä Lapin luotsi <http://luotsi.lappi.fi/lapin-suhdanteet>